

Секція Право	
УДК 338.24:65.01	
Дата першого надходження статті до видання	2026-01-15
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-01-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-02-28

ПРИНЦИПИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

Ілечко М.І. студент IV курсу
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

Пришляк О. В. студент IV курсу
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

Павлюк Я. М. студент IV курсу
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: Остапенко Л.О.
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу
ІППО Національного університету «Львівська політехніка»

Вступ. Питання визначення та обґрунтування принципів права соціального забезпечення дуже важливе зараз, коли держава змінює свою соціальну політику і потрібен ефективний механізм захисту соціальних прав громадян. Ці принципи є основою для формування законів про соціальне забезпечення, вони визначають, як працює система соціального захисту, і є важливими для поліпшення законодавства та його застосування. Вони показують, що саме вони забезпечують єдність правового регулювання та зв'язок між політикою держави та потребами людей.

У наукових працях питання цих принципів вже розглядалось. І. М. Сирота зробив великий внесок у їх систематизацію, визначивши їх як основу правового регулювання та створивши їх структуровану систему. Інші автори розглядали їх як офіційні положення, що визначають напрями розвитку цієї галузі та впливають на застосування законів. Останніми роками дослідники зосереджуються на розрізненні загальних, конституційних та галузевих принципів та їх відповідності міжнародним стандартам.

Незважаючи на багато публікацій, деякі питання залишаються відкритими. Досі немає єдиного документа, який би чітко визначав ці принципи, що ускладнює їх застосування на практиці. Також недостатньо досліджено, як різні принципи взаємодіють між собою та яку роль вони відіграють у створенні сучасної системи соціального забезпечення та узгодженні українських законів зі стандартами ЄС.

Метою цієї статті є глибоке дослідження принципів права соціального забезпечення, аналіз їх змісту, класифікації та ролі у правовому регулюванні, а також визначення проблем та перспектив їх розвитку.

Ключові слова: принципи права соціального забезпечення; соціальний захист; правове регулювання; соціальна політика; класифікація принципів; загально-правові принципи; конституційні принципи; галузеві принципи.

PRINCIPLES OF SOCIAL SECURITY LAW AS THE BASIS OF LEGAL REGULATION OF SOCIAL RIGHTS

Ilechko M.I. 4th year student
of the Educational and Scientific Institute
of Law, Psychology and Innovative Education
of the National University "Lviv Polytechnic"

Pryshlyak O.V. 4th year student
of the Educational and Scientific Institute
of Law, Psychology and Innovative Education
of the National University "Lviv Polytechnic"

Pavlyuk Ya.M. 4th year student
of the Educational and Scientific Institute
of Law, Psychology and Innovative Education
of the National University "Lviv Polytechnic"

Scientific supervisor: Ostapenko L.O.
Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of Civil Law and Procedure
of the Institute of Civil Law and Procedure of the National University "Lviv Polytechnic"

Introduction. The issue of defining and substantiating the principles of social security law is particularly important today, as the state is transforming its social policy and an effective mechanism for protecting citizens' social rights is required. These principles form the foundation for developing social security legislation, determine how the social protection system functions, and are essential for improving both legislation and its practical application. They demonstrate that it is precisely these principles that ensure the coherence of legal regulation and maintain the connection between state policy and the needs of the population.

In academic literature, this topic has already been the subject of research. I. M. Syrota made a significant contribution to the systematization of these principles by defining them as the basis of legal regulation and creating their structured system. Other authors have considered them as officially recognized provisions that determine the directions of development within this field and influence the application of laws. In recent years, scholars have focused on distinguishing between general, constitutional, and sectoral principles and on examining their alignment with international standards.

Despite the considerable number of publications, several issues remain unresolved. There is still no single document that clearly defines these principles, which complicates their practical implementation. Furthermore, the interaction among the various principles and their role in shaping a modern social security system and harmonizing Ukrainian legislation with EU standards remain insufficiently explored.

The purpose of this article is to conduct an in-depth examination of the principles of social security law, to analyze their content, classification, and role in legal regulation, and to identify the key problems and prospects for their further development.

Keywords: principles of social security law; social protection; legal regulation; social policy; classification of principles; general legal principles; constitutional principles; sectoral principles.

Результати дослідження. На початку XX століття багато чого змінилося в сфері соціального забезпечення. Закони тільки почали формуватися. Постало питання про те, щоб зробити цю сферу окремою галуззю права. Було потрібно не лише визначити, що це таке, а й дати їй ім'я. Але вчені не могли погодитися щодо цього питання. Дурденевський, наприклад, вважав, що соціальне забезпечення не є окремою галуззю права, а належить до адміністративного права. Така точка зору була типовою для того часу - люди вважали, що соціальна сфера є частиною державного управління, а не окремим інститутом [1].

Було багато суперечок серед людей, які займаються правом, щодо того, яке місце займає допомога людям, які потрапили у важке становище, у системі законодавства. Деякі спеціалісти вважали, що допомога людям, які втратили роботу, можливість працювати чи стали безробітними, повинна бути окремою галуззю законодавства, оскільки це особливий випадок. Інші спеціалісти вважали, що допомога людям у вигляді фінансової підтримки та організація допомоги тісно пов'язана з діяльністю державних органів, а тому повинна бути частиною законодавства, яке регулює діяльність державних органів.

Так, І.С. Ярошенко зазначає, що соціальне забезпечення можна визначити як організаційно-правову діяльність держави, спрямовану на матеріальне забезпечення осіб, які не мають виходу на ринок праці, не застраховані в системі загальнообов'язкового соціального страхування, зазнали соціального ризику, внаслідок чого втратили здоров'я та (або) засоби до існування й не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців. Сутністю соціального забезпечення є діяльність держави щодо надання особі гарантованого законом мінімуму засобів до існування для забезпечення достатнього рівня життя.

На думку М.М. Клемпарського, «соціальне забезпечення - це система закріплених у законодавстві соціально-економічних заходів, що гарантують матеріальне забезпечення громадян у старості, у період тимчасової непрацездатності, в разі втрати годувальника та в інших передбачених законодавством випадках» [2, с. 25].

Отже, соціальне забезпечення - це система допомоги від держави. Держава обіцяє допомогти людям, коли вони не можуть собі допомогти самостійно. Люди можуть потрапити у складні ситуації, наприклад, коли вони втрачають роботу, хворіють, стають старими або зазнають інших проблем. тоді держава має обов'язок допомогти їм.

Кожен громадянин має право отримати допомогу від держави. Ця допомога може бути грошима, допомогою у соціальних питаннях або чимось іншим. Держава надає цю допомогу без вимоги повернення. Метою цієї допомоги є забезпечення мінімального рівня життя для всіх людей. Така підтримка допомагає людям пережити складні часи та відновити свій звичайний спосіб життя, що в свою чергу допомагає зберегти людську гідність та соціальну стабільність.

Створення ефективної системи соціального забезпечення потребує хорошої основи. Це означає, що потрібно добре подумати про те, як зробити так, щоб люди мали все необхідне для життя. Соціальне забезпечення - це не просто допомога людям, а частина великої системи, яка працює з політикою, економікою та законом країни.

У цьому випадку дуже важливо розібратися у принципах соціального забезпечення. Це допоможе зрозуміти, у якому напрямку рухатися, як приймати рішення і де держава повинна втручатися у розподіл ресурсів.

М. В. Цвік вважає, що принципи є «своєрідними «нервовими центрами права», вимогам яких повинні відповідати всі правові норми [3, с. 49-64].

А.А.Пухтецька дійшла до висновку, що можна виділити розуміння принципу як основоположної правди (істини), закону, доктрини або припущення. У межах цього підходу існують кілька тлумачень: 1) принцип як загальне правило або стандарт; 2) принцип як сукупність моральних та етичних стандартів [4, с.8]. Таким чином, у науково-правовому середовищі аналізована категорія посідає фундаментальне місце, оскільки розглядається не лише як керівна ідея чи вихідне концептуальне положення, але й як основоположне правило поведінки, що визначає логіку та спрямованість правового регулювання. Вона постає центральним поняттям, навколо якого вибудовується структура та функціональний зміст відповідних інституцій.

Саме тому дана категорія слугує концептуальною основою організації, функціонування та розвитку ключових правових механізмів, зокрема таких, як адміністративне судочинство, яке в системі публічної влади виконує роль інструмента захисту прав, свобод і законних інтересів людини.

У наукових працях існує багато різних думок щодо визначення юридичної природи принципів соціального забезпечення. Хоча різні автори викладають свої підходи по-різному та наголошують на різних аспектах, вони загалом сходяться у розумінні їх змісту та відображають єдине бачення їх сутності та ролі.

Одні науковці визначають їх як ключові керівні засади (ідеї), що відображають їхню сутність, найхарактерніші риси, ознаки та загальну спрямованість норм права соціального забезпечення, а також стратегічні орієнтири державної соціальної політики у сфері реалізації соціально-економічних прав і свобод людини [4, с. 143].

Інші ж автори тлумачать їх як вихідні ідеї та фундаментальні положення, нормативно закріплені у правових актах, що регулюють систему соціального забезпечення. Саме вони визначають зміст і напрям подальшого розвитку правових норм у конкретній сфері суспільних відносин [5, с. 70].

Як зазначає В.О. Гончаров, принципи права соціального забезпечення відіграють важливу роль у становленні й розвитку соціального забезпечення, а саме: а) служать засадами об'єднання окремих правових норм у єдину логічну систему; б) дають змогу вирізнити специфічні ознаки відповідної галузі; в) дають можливість ретельно і змістовно усвідомити смисл конкретної норми, що стосується соціального забезпечення, й визначити загальну спрямованість і головні тенденції його розвитку; г) допомагають правильно розуміти сутність законодавства про соціальне забезпечення та його взаємозв'язок з економікою, соціальною політикою держави, правосвідомістю громадян; д) виступають підґрунтям для здійснення тлумачення правових норм, особливо у випадках, коли нормативні акти містять суперечності [6, с. 40].

Проаналізувавши різні наукові підходи до визначення сутності принципів права соціального забезпечення, вважаємо за доцільне підтримати концептуальну позицію, яку найбільш послідовно й обґрунтовано представляє В. Л. Костюк. На наш погляд, його підхід є найбільш раціональним, оскільки дозволяє комплексно охопити як ідейно-теоретичний, так і нормативно-практичний вимір зазначеної категорії. У його інтерпретації принципи права соціального забезпечення - це система основних (керівних) засад (положень), які формуються під впливом сучасних тенденцій розвитку суспільства та держави, з метою цілісності, узгодженості, єдності права соціального забезпечення на основі належного правового регулювання сучасних відносин в означеній сфері [7, с. 4].

У контексті класифікації принципів соціального забезпечення варто наголосити, що в науковій доктрині сформувалася низка різних підходів до їхнього систематизування. Така різноманітність є закономірною, оскільки віддзеркалює складність і багатовимірність самої категорії принципів соціального забезпечення, що

притаманно й загальній теорії права, де питання класифікації традиційно залишається дискусійним.

Позиція Н. Б. Болотіної видається слушною. Вона пропонує розділити принципи права соціального забезпечення на дві групи. Перша група - це групи змістовних принципів, а друга - формальних.

До перших, що формулюють загальні засади змісту права соціального захисту, вона відносить такі, як: загальність соціального захисту; універсальність соціального захисту; рівність прав і можливостей, заборона дискримінації; диференціація умов і рівня соціального захисту; наукова й економічна обґрунтованість соціальних стандартів; незменшуваність змісту й обсягу соціальних виплат і послуг із прийняттям нових законів; державна гарантованість установлених прав у сфері соціального захисту.

Формальні принципи відображають якість юридичного механізму забезпечення такого права, такі як: збереження прав у галузі соціального захисту; захист законних сподівань; юридична ясність; реальність проголошених прав; судовий захист права людини на соціальних захист [7, с. 130].

Отже, можна дійти до висновку, що у науковій літературі для класифікації принципів права соціального забезпечення дослідники застосовують різноманітні критерії, серед яких сфера їх дії, характер закладених у них цінностей, цілеспрямованість та функціональне призначення тощо.

Не менш важливою є думка Л.В. Костюка, якій пропонував наступну класифікацію принципів права соціального забезпечення: «1) загальноправові (універсальні); 2) конституційно-правові (основоположні); 3) галузеві (спеціальні)» [8, с. 5].

До загальноправових принципів права соціального забезпечення можна віднести принцип верховенства права, принцип поваги до прав і свобод людини; принцип соціальної справедливості; принцип гуманізму; принцип законності; принцип пріоритету норм міжнародних договорів над внутрідержавними правовими актами; принцип соціальної захищеності особи [9].

Фундаментальне місце у системі права соціального забезпечення належить конституційним принципам, які виступають розвитком і конкретизацією загально-правових засад, враховуючи динаміку соціальних потреб населення, особливості державного устрою та еволюцію правових підходів. Конституційні принципи формують методологічну основу цієї галузі, визначаючи її ціннісні орієнтири та нормативну спрямованість.

Аналіз українських законів показує, що ідеї, закладені в Конституції, розкривають і навіть повністю повторюють загальні принципи права, які є в Основному Законі. Це означає, що вони відіграють дуже важливу роль у створенні правової системи.

В українській Конституції чітко визначено принцип соціального захисту людей. Він є дуже важливим для розуміння суті соціального забезпечення та напрямків державної політики в цій галузі. Цей принцип безпосередньо впливає на те, як держава підтримує своїх громадян.

Стаття 1 Конституції визначає Україну як соціальну державу, стаття 3 визначає статус людини в Україні як «найвищої соціальної цінності», стаття 13 закріплює соціальну спрямованість економіки, стаття 46 закріплює право громадян на соціальний захист. Конституція закріплює норми які посилюють соціальні права, свободи та гарантії людини, а також встановлює соціальні зобов'язання держави [9].

Як зазначає В.Л. Костюк «...законодавець в Основному Законі України закладає певну універсалізацію соціального захисту (соціального забезпечення). Глибинний аналіз положень Конституції України, дає підстави констатувати те, що зазначене

право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними» [10, с.10].

До галузевих принципів права соціального забезпечення можна віднести: загальність соціального забезпечення; різноманіття видів і всебічність соціального забезпечення; забезпечення громадян за рахунок суспільних і державних коштів; диференціація та єдність правових норм і умов про соціальне забезпечення; адресність; гарантованість; диференціація забезпечення на підставі соціально значущих обставин тощо [8].

У сучасній доктрині права соціального забезпечення особливо важливо розуміти, про що саме йдеться у принципах цієї галузі, та як усе це пов'язано між собою. Саме структура принципів допомагає зрозуміти, як усе це працює, знайти головні орієнтири та встановити зв'язки між загальними теоріями й практичними механізмами, які забезпечують соціальні права. У цьому контексті значимими є підходи тих науковців, які пропонують комплексні системи класифікації, серед яких помітне місце посідає позиція О. В. Тищенко.

Тищенко О.В. поділяє принципи права соціального забезпечення на три групи:

1) єдині принципи права соціального забезпечення - такі, які характеризують усю галузь загалом (принцип соціального страхування, принцип допомоги, принцип соціального забезпечення, принцип соціальної солідарності тощо);

2) змістовні - тобто такі, за допомогою яких розкривається зміст права людини на соціальний захист у разі настання тих чи інших соціальних ризиків (принцип всезагальності соціального захисту; економічної та наукової обґрунтованості соціальних стандартів; заборона дискримінації та створення рівних прав та можливостей; універсальності (всебічності) соціального захисту; диференціація умов та рівня соціального захисту; незменшуваності обсягів та змісту соціальних виплат та послуг за прийняття нових законодавчих актів; гарантування державою встановлених прав);

3) формальні - ті, що характеризують якість юридичного механізму реалізації та забезпечення згаданого права (принцип реальності проголошених прав; юридичної ясності; захисту законних сподівань; збереження прав у сфері соціального захисту; судового захисту) [11, с. 56].

Підсумовуючи все, можна сказати, що існує багато різних наукових поглядів на принципи права соціального забезпечення. Ця категорія досить складна і має велике теоретичне і практичне значення. Дослідники розрізняються у своїх думках про принципи. Деяко зосереджується на тому, що вони означають, інші - на правилах, які вони встановлюють, ще інші - на тому, як вони працюють на практиці або в яких інституціях вони реалізуються.

Але всі вони погоджуються в одному: принципи створюють основу для галузі права соціального забезпечення, визначають напрямок соціальної політики і встановлюють стандарти для реалізації соціальних прав. Такий різноманітний підхід дозволяє краще зрозуміти сутність цих принципів і створює умови для розробки більш повного і узгодженого підходу до їх класифікації, змісту і практичного застосування.

На думку І.Ю. Хомич, характерними рисами принципів соціального забезпечення є те, що вони: 1) засновані на міжнародних стандартах у галузі соціальної політики; 2) сприяють більш ефективному та соціально справедливому розподілу державних коштів і коштів недержавних соціальних фондів; 3) визначають засади державної соціальної політики; 4) відображають засадничі ідеї, керівні положення та основні начала інституту соціального забезпечення, втілені у змісті правовідносин, які

виникають у процесі реалізації прав громадян на соціальне забезпечення; 5) втілюють у собі науково обґрунтовані розробки та ідеологічно закріплені концепції в галузі соціального забезпечення [12, с. 185].

Отже, кожен науковець наводить слушні міркування з приводу суттєвих ознак принципів права соціального забезпечення. Такі міркування у своїй сукупності дозволяють комплексно та досить глибинно підійти до досягнення сутності і природи принципів права соціального забезпечення.

Узагальнюючи наведені підходи, можемо констатувати, що подальше опрацювання цього питання потребує не лише системного зіставлення висловлених науковцями думок, але й вироблення узгодженого, синтезованого бачення. Це, своєю чергою, передбачає формулювання власних аргументованих висновків і наукових положень, здатних поглибити розуміння сутності принципів права соціального забезпечення.

Висновок. Отже, принципи права соціального забезпечення становлять основу формування та функціонування всієї галузі й визначають її концептуальну спрямованість. Вони виконують роль системоутворюючих положень, які забезпечують цілісність правового регулювання, визначають зміст соціальних гарантій, а також окреслюють межі та способи реалізації соціальних прав громадян. Аналіз різних наукових підходів свідчить, що принципи відображають фундаментальні цінності соціальної держави, поєднуючи у собі як нормативні, так і світоглядні засади, що визначають взаємозв'язок між державою та особою у сфері соціального захисту.

Різноманітність доктринальних позицій щодо структури й класифікації принципів свідчить про їх багатовимірний характер і складність. Проте незважаючи на відмінності у підходах, дослідники сходяться на тому, що саме принципи забезпечують узгодженість правової системи, слугують орієнтиром для правотворчості та правозастосування і дозволяють належним чином адаптувати соціальну політику до потреб суспільства. Вони визначають не лише стратегічні напрями розвитку законодавства у сфері соціального забезпечення, але й практичні механізми його реалізації.

Узагальнюючи доктринальні судження, можна зробити висновок, що подальше теоретичне осмислення принципів права соціального забезпечення є необхідною умовою вдосконалення соціальної політики та правового регулювання. Це сприятиме формуванню більш узгодженої, ефективної та справедливої системи соціальних гарантій, здатної відповідати сучасним викликам і забезпечувати реальну реалізацію соціальних прав людини.

Використана література:

1. Яковлева Г. Б. Право соціального забезпечення. *Трудове право*. 2017. № 3.
2. Клемпарський М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук. *Національний університет внутрішніх справ*. 2004.
3. Цвік М. В. Фундаментальні проблеми теорії права. *Антологія української юридичної думки*. Київ: Юрид. книга, 2005. Т. 10. С. 49–64.
4. Прилипка С. М., Ярошенка О. М.. Право соціального забезпечення в Україні : підручник. Харків : ФІНН, 2009. 434 с.
5. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні : підручник. Київ : Одиссей, 2004. 384 с.
6. Гончаров В.О. Соціальне обслуговування як організаційно-правова форма соціального забезпечення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05; ІДП НАН України. Київ, 2011. 199 с.
7. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні : монографія. Київ : Знання, 2005. 381 с.

8. Костюк В.Л. Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право".* 2016. №2(14), С. 1-18.
9. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 31.03.2026).
10. Костюк В.Л. Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право".* 2016. № 2(14), С. 1-18.
11. Костюк В.Л. Конституційні принципи права соціального забезпечення та права осіб з інвалідністю: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р.* 2015. С. 22–30.
12. Хомич І.Ю. Поняття і система принципів соціального забезпечення населення України. *Публічне право.* 2013. № 3. С. 182-189.

References:

1. Bolotina, N. B. (2005). *Pravo sotsialnoho zakhystu: stanovlennia i rozvytok v Ukraini* [Law of social protection: formation and development in Ukraine]. Kyiv: Znannia.
2. Cvik, M. V. (2005). Fundamentalni problemy teorii prava [Fundamental problems of the theory of law]. In *Antolohiia ukrainskoi yurydychnoi dumky* (Vol. 10, pp. 49–64). Kyiv: Yurydychna knyha.
3. Goncharov, V. O. (2011). *Sotsialne obsluhovuvannia yak orhanizatsiino-pravova forma sotsialnoho zabezpechennia* [Social services as an organizational-legal form of social security] (Candidate dissertation, Institute of State and Law of NAS of Ukraine). Kyiv.
4. Khomich, I. Yu. (2013). Poniattia i systema pryntsyviv sotsialnoho zabezpechennia naselennia Ukrainy [The concept and system of social security principles in Ukraine]. *Publichne pravo*, (3), 182–189.
5. Klemparskyi, M. M. (2004). *Pravove rehuliuвання pensiinoho zabezpechennia pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav* [Legal regulation of pension provision for internal affairs employees] (Candidate dissertation). National University of Internal Affairs.
6. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). *Constitution of Ukraine* (No. 254k/96-VR, as of January 1, 2020). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
7. Kostiuk, V. L. (2015). Konstytutsiini pryntsyvy prava sotsialnoho zabezpechennia ta prava osib z invalidnistiu: problemy ta perspektyvy [Constitutional principles of social security law and the rights of persons with disabilities]. In *Aktualni problemy sotsialnoho prava* (pp. 22–30).
8. Kostiuk, V. L. (2016). Pryntsyvy prava sotsialnoho zabezpechennia: poniattia, oznaky, vydy ta tendentsii rozvytku [Principles of social security law: concept, features, types and development trends]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia "Pravo"*, 2(14), 1–18.
9. Prylypka, S. M., & Yaroshenko, O. M. (2009). *Pravo sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini* [Social security law in Ukraine]. Kharkiv: FINN.
10. Syrota, I. M. (2004). *Pravo sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini* [Social security law in Ukraine]. Kyiv: Odysei.
11. Tyshchenko, O. V. (2013). Poniattia i systema pryntsyviv sotsialnoho zabezpechennia naselennia Ukrainy [The concept and system of principles of social security in Ukraine]. *Publichne pravo*, (3), 182–189.

12. Yakovlieva, H. B. (2017). Pravo sotsialnoho zabezpechennia [Social security law]. *Trudove pravo*, (3).